

Наталія Мельникова,

методист відділу мовно-літературної та мистецької освіти,
Донецький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Від пригод до глибоких сенсів: літературні завдання за твором Туве Янсон «Комета прилітає»

УДК 373.5.016:821.09(480)(092)ЯНСОН

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.4.340490>

Світ Мумі-долу, створений Туве Янсон, завжди приваблює дітей і дорослих своїм теплом, фантазією та особливим філософським підтекстом. Повість «Комета прилітає» — це не лише історія про захопливу мандрівку Мумі-троля та його друзів, а й глибоке розмірковування про страхи, дружбу, відповідальність та здатність людини долати виклики. Саме тому цей твір чудово підходить для творчих та інтерактивних завдань, які допомагають учням не тільки краще зрозуміти текст, а й відчути його актуальність у сучасному житті.

Твір «Комета прилітає» можна розглядати як своєрідну притчу про невідомість майбутнього та випробування, що об'єднують людей. Через образ комети показано, як події, що здаються жакливими, можуть стати поштовхом для переосмислення цінностей. Учні вчать бачити у творі не лише казкову подорож, а й символіку: комета — це виклик, а дружба — це ключ до його подолання. Робота з текстом може стати чудовим інструментом для розвитку:

- критичного та творчого мислення;
- читацької компетентності;
- уміння працювати в команді;
- емоційного інтелекту учнівства.

Для глибокого розуміння тексту важливо зосередитися на його основних темах і замість простого обговорення можна запропонувати творчі завдання. Літературні завдання — це інструмент, який може перетворити пасивне читання тексту на активне дослідження. Такі завдання можуть починатися із пригодницьких елементів для зацікавленості та мотивації, а потім переходять до глибоких сенсів для розвитку

розуміння. «Комета прилітає» — не просто казка про комету, а дзеркало людських емоцій і суспільних проблем. Літературні завдання перетворюють її на захопливу подорож: від веселої пригоди — до глибокого розуміння світу. Спробуйте ці ідеї — і побачите, як світ мумі-тролів оживає, надихаючи на нові відкриття. Почніть з простого, і комета сенсів прилетить сама.

Перетворення літературних завдань

Рольова гра «Втеча від комети»

Організуйте гру, де учасники (персонажі книги) збирають «предмети порятунку» (перли, гармоніка) і вирішують загадки на основі епізодів.

Завдання «Екологічний щоденник»

Уявіть себе Мумі-тролем і ведіть щоденник про зміни в природі через комету (бурі, спека, лісові пожежі). Додайте малюнки та паралелі із сучасними проблемами, наприклад, такими, як глобальне потепління.

Завдання «Філософський діалог»

На основі уривків з тексту, що містять глибокі роздуми (наприклад, розмова Мумі-троля з Ондатром про життя), написати власний філософський діалог між двома персонажами про одну з тем твору: цінність дружби, природи, дому, свободи, толерантність тощо. Додайте цитати з твору.

Створення філософського діалогу

Завдання «Альтернативне закінчення»

Напишіть свій фінал книги, в якому комета не пролітає, а змінює світ. Обговоріть, як це впливає на персонажів і відображає реальні кризи.

Наприклад:

- Що сталося б, якби комета зіткнулася із Землею?
- Що сталося б, якби герої не встигли дістатися до Обсерваторії?

Завдання «Карта страхів та надій»

Створити візуальну карту, де буде відстежуватися емоційна подорож головних героїв. На карті позначити ключові моменти, що викликають у персонажів страх (наприклад, наближення комети), і, навпаки, моменти, що дарують надію (наприклад, знаходження Обсерваторії, зустріч з Нюхмумриком).

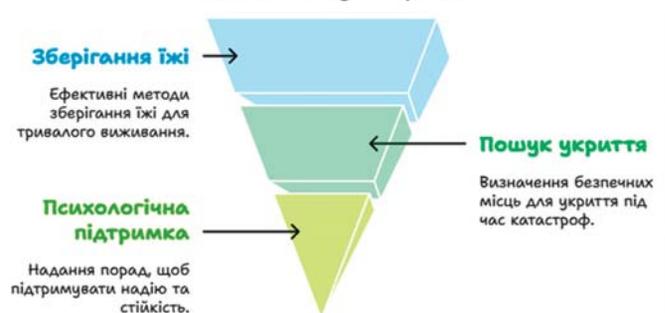
Емоційна подорож Мумі-тролів

Завдання «Путівник з виживання в Долині Мумі-тролів»

Уявіть себе експертами з виживання та складіть практичний путівник для мешканців Долини, які готуються до катастрофи. Путівник може містити поради, як зберігати продукти, де знайти укриття, а також психологічні рекомендації, як не втрачати надію.

Підготовка до катастрофи в Долині Мумі-тролів

Завдання «Мініінновації для планети»

Нюхмумрик та Снок створюють футуристичну лабораторію. Кожна команда учнів придумує один винахід, який міг би допомогти героям урятувати довкілля чи подолати екологічну кризу. Це може бути: «очисний ліхтарик для річки», «невидимий купол від забруднення», «компостувальна машина-равлик». Учні оформлюють винахід у форматі постера, презентації тощо.

Літературні завдання

Створення екологічних інновацій

Завдання «Мумі-блогери заради планети»

— Уявіть, що Мумі-тролі відкрили свій екоблог у соцмережах, щоб розповісти світові про комету та загрози довкіллю.

Кожна група створює короткий пост (у стилі Тік-Ток-сценарію, Instagram-сторіз чи повідомлення): як герої попереджають друзів і що радять зробити людям. Придумати гасло або хештег від імені Мумі-тролів (наприклад: МуміЕкоЧелендж).

Який формат соціальних медіа використовувати для екологічного блогу?

Завдання «Дослідження символів»

Створити «профіль» комети: опишіть її як персонажа (зовнішність, «характер», вплив на світ). Порівняйте з реальними кометами (наприклад, Галлея) і додайте, як вона символізує страхи Туве Янсон. Намалюйте або створіть за допомогою ШІ комету, яка символізує певне почуття (страх, надію, радість). Поясніть, чому ви обрали саме такий образ.

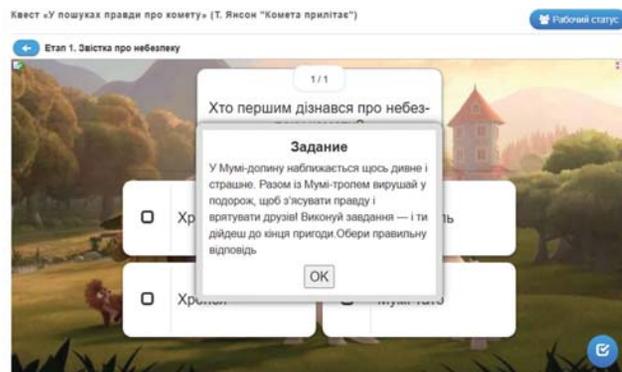
Створення профілю комети

Квест «У пошуках правди про комету»

Учні отримують повідомлення: «У Мумі-долину наближається щось дивне і страшне. Разом із Мумі-тролем вирушай у подорож, щоб з'ясувати правду і врятувати друзів! Виконуй завдання — і ти дійдеш до кінця пригоди».

<https://learningapps.org/display?v=p2mebuhoc25>

Фінал: — Ви разом із Мумі-тролем та його друзями пройшли шлях від страху до перемоги. Пам'ятайте: дружба, взаємодопомога та віра в краще завжди перемагають!

Завдання «Реклама Мумі-долини»

Уяви, що ти туристичний агент. Створи рекламний плакат або відео для гостей, які хочуть відвідати Мумі-долину.

Завдання «Кольорова мапа подорожі»

Створіть мапу емоційної подорожі героїв, де кожній емоції буде відповідати певний колір (наприклад, тривога — синій, надія — жовтий, дружба — зелений).

На мапу нанесіть ключові події та розфарбуйте їх відповідно до емоцій, які вони викликають.

Завдання «Міст дружби»

Створіть символічний «міст дружби», який поєднує всіх героїв. На кожній дошці мосту напишіть одну рису, без якої дружба не існувала б (довіра, чесність, взаємодопомога, сміливість, доброта). Обговоріть, хто з героїв найкраще втілює ці риси.

Завдання «Музика комети»

Опиши, яку музику чи звуки ти уявляєш, коли читаєш про наближення комети. Спробуй скласти власний «саундтрек» із підручних предметів або за допомогою сервісів ШІ.

Створення музичного саундтреку комети

Створення газетної статті про комету

Завдання «Скриня сміливості та страху»

Розділіть дошку або зошит на дві частини: «Сміливість» та «Страх». Учні можуть по черзі писати або малювати приклади проявів сміливості та страху персонажів, коментуючи причину цих почуттів.

Як персонажі проявляють сміливість і страх?

Літературні завдання

Завдання «Візуалізація комети»

Намалюйте або створіть тривимірну модель комети, спираючись на опис у творі. Дослідіть, який вигляд мають реальні комети, покажіть, як Туве Янсон могла їх уявляти.

Завдання «Комета в Мумі-долині: альтернативна історія»

Уяви, що комета не становить загрози, а приносить до Мумі-долини щось незвичайне (наприклад, чарівний дощ, нових друзів, магичні квіти). Напиши коротку історію (7–10 речень) про те, як герої реагують на подію, при цьому використовуючи характери героїв із твору (наприклад, допитливість Мумі-троля). Учні зачитують свої історії у групах, обговорюючи, як нові обставини вплинули на героїв.

Як герої реагують на незвичайну подію, принесену кометою?

- Чарівний дощ**
Герої радісно танцюють під дощем, відчувуючи магію.
- Нові друзі**
Герої вітають нових істот, розширюючи своє коло.
- Магічні квіти**
Герої досліджують квіти, відкриваючи їхні чарівні властивості.

Завдання «Танець Мумі-долині»

У групах (по 3–4 учня) створіть короткий танець або пантоміму, що буде відображати пригоди героїв під час наближення комети (наприклад, як Мумі-троль та Хропусь шукають укриття або як мешканці Мумі-доли святкують порятунок). Використовуйте музику або звуки для супроводу. Групи презентують свої виступи, коментуючи, які епізоди твору вони зобразили.

Завдання «Моя валіза подорожі»

Уявіть, що ви вирушаєте у подорож разом із героями твору. Подумайте, що ви взяли б із собою? Спробуйте намалювати або скласти список із 5 предметів та поясніть, чому саме ці предмети ви обрали.

Завдання «Щоденник комети»

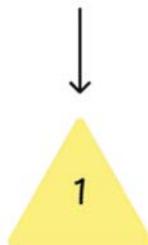
Уяви, що комета з твору вмє думати та відчувати. Напиши сторінку її щоденника (5–7 речень), де вона описує, що бачить у долині, як сприймає дії героїв твору, чому вирішила віддалитися від Землі. Використовуй яскраві образи та деталі з твору (наприклад, опиши, як комета «спостерігає» за Мумі-долиною чи

«реагує» на сміливість героїв). Учні зачитують свої щоденники, обговорюючи, як зміна перспективи допомагає краще зрозуміти твір.

Подорож комети

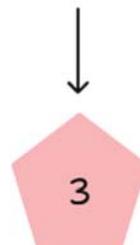
Спостереження

Комета спостерігає за долиною

Роздуми

Комета обмірковує свій досвід

Сприйняття

Комета відчуває дії героїв

Завдання «Сучасний мінітеатр у класі»

Учні в групах розігрують невеличкі сценки за сюжетом твору, але додають сучасні елементи (наприклад, комета, яка спілкується як чат-бот; смартфон у Мумі-троля).

Завдання «Емодзі-рефлексія»

Спробуйте передати емоції героїв у різних епізодах твору тільки за допомогою емодзі (клас відгадує, про яку сцену йдеться).

Завдання «Дружба врятує світ»

Створіть плакат або комікс про те, як дружба допомагає героям твору подолати страхи перед катастрофою.

Завдання «Фантастичний прогноз погоди»

Придумайте прогноз погоди для Мумі-долини напередодні прильоту комети. Запишіть, якими б словами синоптик описав би природу, небо та настрої героїв твору.

Завдання «Кіноафіша»

Уявіть, що за твором «Комета прилітає» на кіностудії знімається мультфільм. Спробуйте створити кіноафішу з гаслом мультфільму, датою прем'єри та головними героями.

Завдання «Фотоквест»

Фотоквест — це сучасна і креативна форма завдань, яка поєднує елементи гри, мистецтва та навчання.

За своєю суттю він нагадує ребус, але замість слів чи малюнків використовується фотографія. Завдання учасників полягає у тому, щоб сфотографувати певні об'єкти, явища чи емоції та об'єднати їх у фотоколлаж. У цих світлинах будуть зашифровані відповіді на поставлені запитання або ключі до розгадки. Таким чином фотоквест розвиває уважність, креативність, асоціативне мислення, мотивує учнів спостерігати навколишній світ, знаходити образи та символи у повсякденних речах. Фотоквест сприяє розвитку візуальної грамотності, формує вміння працювати з цифровими технологіями, заохочує командну співпрацю. Виконання цієї вправи перетворює процес навчання на захопливу пригоду, де кожен може проявити фантазію та подивитися на літературу під новим несподіваним кутом.

Завдання з фотоквесту:

1. Небесне тіло, яке наближається до Землі.
 2. Місце, на пошуки якого вирушили герої твору.
 3. Істоту, яку Сніф б'є веслом.
 4. Птаха, від якого герої сховалися під скелею.
 5. Предмет, який подарував мамі Мумі-троль.
 6. Будівлю, що побудував Мумі-тато.
 7. Музичний інструмент, на якому любить пограти Нюхмумрик.
 8. Те, до чого небайдужий Чмих.
 9. Речі, які любить Хропся.
- Відповіді: 1) комета; 2) обсерваторія; 3) крокодил; 4) кондор; 5) перлина; 6) блакитний будинок; 7) губна гармошка; 8) солодоші; 9) прикраси.

Робочі картки до твору Туве Янсон «Комета прилітає» — ще один сучасний та зручний інструмент

для ефективної організації навчального процесу, який допомагає вчителю не лише здійснювати формувальне оцінювання, а й оперативно перевіряти рівень засвоєння учнями матеріалу під час вивчення твору, а також для впровадження індивідуалізації навчання. Використання робочих карток сприяє розвитку пам'яті, уваги, системного, логічного та критичного мислення, творчої уяви; допомагає формувати вміння аналізувати художній текст (визначати тему, ідею, проблематику, образи та художні засоби). Робота з картками стимулює розвиток мовлення, вміння аргументовано висловлювати власні думки та дискутувати, тренує навички як індивідуальної, так і групової роботи, що є важливим у сучасній освітній практиці. Завдяки інтерактивним елементам і завданням, що можуть бути виконані з використанням цифрових ресурсів, картки сприяють формуванню цифрової та медіаграмотності учнівства. Вони мотивують до уважного та свідомого читання твору, пробуджують інтерес до теми дружби, сміливості та відповідальності, які розкриває Туве Янсон, роблять вивчення твору більш захопливим та змістовним, а уроки динамічними та продуктивними.

РОБОЧА КАРТКА

ТУВЕ ЯНСОН «КОМЕТА ПРИЛІТАЄ»

ПРОДОВЖ ВИЗНАЧЕННЯ

Повість - це _____

Казка - це _____

ПРОДОВЖ РЕЧЕННЯ

Головна думка твору - _____

ТВІЙ НАСТРІЙ

СКЛАДИ ПАСПОРТ ТВОРУ

1. Автор - _____

2. Рік написання - _____

3. Рід літератури - _____

4. Жанр - _____

5. Тема - _____

6. Ідея - _____

1. Герої твору - _____

1. Художні засоби : _____

ТВІЙ РЕЙТИНГ

РОБОЧА КАРТКА

ТУВЕ ЯНСОН "КОМЕТА ПРИЛІТАЄ"

РОЗФАРБУЙ РОЗМАЛЮВКУ. НАЗВИ ПЕРСОНАЖІВ. ОПИШИ, ЯКИЙ ЕПІЗОД КАЗКИ ЗОБРАЖЕНО

ТВІЙ НАСТРІЙ

Персонажі: _____

Епізод: _____

ТВІЙ РЕЙТИНГ

☆☆☆☆☆

РОБОЧА КАРТКА

ТУВЕ ЯНСОН "КОМЕТА ПРИЛІТАЄ"

РОЗФАРБУЙ РОЗМАЛЮВКУ. НАЗВИ ПЕРСОНАЖА. СКЛАДИ АСОЦІАТИВНИЙ ЛАНЦЮЖОК ДО ОБРАЗУ

ТВІЙ НАСТРІЙ

Ім'я персонажа: _____

Асоціативний ланцюжок: _____

ТВІЙ РЕЙТИНГ

☆☆☆☆☆

РОБОЧА КАРТКА

ТУВЕ ЯНСОН "КОМЕТА ПРИЛІТАЄ"

РОЗФАРБУЙ РОЗМАЛЮВКУ. НАЗВИ ПЕРСОНАЖІВ. ОПИШИ, ЯКІ ЕПІЗОДИ КАЗКИ ЗОБРАЖЕНО

ТВІЙ НАСТРІЙ

Персонажі: _____

Епізоди: _____

ТВІЙ РЕЙТИНГ

☆☆☆☆☆

РОБОЧА КАРТКА

ТУВЕ ЯНСОН "КОМЕТА ПРИЛІТАЄ"

РОЗФАРБУЙ РОЗМАЛЮВКУ. НАЗВИ ПЕРСОНАЖА. СКЛАДИ СЕНКАН ДО ОБРАЗУ

ТВІЙ НАСТРІЙ

Ім'я персонажа: _____

Сенкан

ТВІЙ РЕЙТИНГ

☆☆☆☆☆

Літературні завдання

Використання літературних завдань у 5 класі Нової української школи до твору Туве Янсон «Комета прилітає» відкриває широкі можливості для розвитку учнівства. Такі завдання виходять за межі простого засвоєння змісту твору, сприяючи формуванню цілісного сприйняття літератури як інструменту пізнання світу.

Завдяки креативним вправам школярі вчаться:

- формувати причинно-наслідкові зв'язки між подіями та образами;
- аналізувати розвиток характерів персонажів і простежувати, як вони долають внутрішні та зовнішні конфлікти;

- застосовувати здобуті знання у нових, вигаданих обставинах, розвиваючи творчу уяву;
- розвивати критичне мислення й уміння робити власні висновки;
- вдосконалювати емоційний інтелект, співпереживаючи героям та ідентифікуючи власні почуття;
- опановувати навички командної роботи, виконуючи групові завдання, квести, чи інтерактивні вправи.

Використання таких нестандартних завдань дозволяє вчителям вийти за рамки традиційної методики, перетворює вивчення зарубіжної літератури на захопливий процес, що по-справжньому надихає і готує молоде покоління до викликів сучасного світу. Учні починають усвідомлювати, що література — це не просто історія на папері, а віддзеркалення життя, у якому є місце і для випробувань, і для світлих моментів. Саме так від пригод ми переходимо до глибоких сенсів, відкриваючи для учнівства цінність читання як інструменту пізнання себе та світу.

Список використаних джерел:

1. Зарубіжна література : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти / О. Ніколенко та ін. Київ : ВЦ Академія, 2022. 271 с.
2. Химинець А. Викладання літератури в НУШ (цикл статей І.Ціко). Світ літератури : [сайт]. URL : https://svitliteraturu.com/board/skarbnichka/vikladannja_literaturi_v_nush_cikl_statej_i_ciko/5-1-0-346
3. Химинець А. Ціко І. Г. Різноманітні та індивідуальні завдання із зарубіжної літератури для 5-7 кл. Світ літератури : [сайт]. URL : https://svitliteraturu.com/board/skarbnichka/ciko_i_g_riznorivnevi_ta_individualni_zavdannja_iz_zarubizhnoji_literaturi_dlja_5_7_kl/5-1-0-249
4. Шуляр В. І. Планувальна діяльність суб'єктів літературної освіти Нової української школи (програмно-тематичний комплекс вивчення курсу зарубіжної літератури, 5 клас) : практико-орієнтована монографія / заг. ред., наук. кер., авт. комплексу В. І. Шуляр. — Миколаїв: ОІППО, 2022. — Ч. 3. — 142 с.
5. Створення інфографіки. App.napkin.ai : [сайт]. URL : <https://app.napkin.ai/page/CgoiCHByb2Qtb25EiwKBFBhZ2UaJGlzYjg1NWl3LTA5NmEtNDkxZC04ZGE4LWY0MTEyNTI5MmU5OA>
6. Створення карток. Canva.com : [онлайн-інструмент для графічного дизайну]. URL : <https://www.canva.com/>